

De eerste krachtlijn van de hervorming betreft de afschaffing van de gedeeltelijke voogdij van de langstlevende of enige wettelijk bekende ouder. De voogdij ontstaat enkel nog wanneer beide ouders overleden of wettelijk onbekend zijn of zich in de voortdurende onmogelijkheid bevinden om het ouderlijke gezag uit te oefenen. De 'wettelijke onbekendheid' slaat niet enkel op het geval waarin de afstamming van bij de geboorte van de minderjarige in beide lijnen onbekend is, maar betreft ook de hypothese waarin een bestaande afstammingsband wordt opgeheven (b.v. bij een succesvolle betwisting van de afstamming). Het bewijs van de voortdurende onmogelijkheid vloeit automatisch voort uit een aantal gerechtelijke maatregelen (o.a. vermoeden of verklaring van afwezigheid, gerechtelijke onbekwaamverklaring) of moet worden vastgesteld overeenkomstig een nieuwe procedure (feitelijk bewijs van de afwezigheid is vereist).

Een tweede belangrijke verandering is de afschaffing van de familieraad. De naaste familieleden moeten enkel nog worden opgeroepen en geraadpleegd bij de benoeming van de voogd. De taken van de familieraad worden voortaan door de vrederechter waargenomen. Deze laatste, wiens taak vroeger beperkt was tot voorzitter van de familieraad, staat nu in voor de organisatie én de controle van de voogdij. Hij neemt wat dit betreft de bevoegdheden van de rechtbank van eerste aanleg over.

De wettelijke voogdij in opgaande lijn verdwijnt. De voogd kan bij testament of in een verklaring voor de vrederechter of notaris worden aangewezen door de beide ouders of de ouder die het laatst het ouderlijk gezag uitoefent. De aanwijzing moet worden gehomologeerd door de vrederechter. Hij kan de homologatie weigeren indien ernstige redenen met betrekking tot het belang van het kind dit rechtvaardigen. Hebben de ouders nagelaten een voogd aan te wijzen, dan benoemt de vrederechter de voogd. Bij voorkeur kiest hij iemand van de naaste familieleden.

De voogd heeft als taak zorg te dragen voor de persoon van de minderjarige, die hij moet opvoeden overeenkomstig de principes waarvoor de ouders eventueel hebben gekozen. De voogd vertegenwoordigt de minderjarige in alle burgerlijke handelingen en beheert zijn goederen. In uitzonderlijke omstandigheden kan de vrederechter in het belang van de minderjarige beslissen om twee voogden aan te stellen: een voogd over de persoon en één over de goederen.

Naast de voogd benoemt de vrederechter ook de toeziende voogd, wiens opdrachten in de hervormde regeling duidelijk worden geformuleerd. De toeziende voogd wordt niet enkel belast met

het toezicht op de voogd, maar moet ook zorg dragen voor de persoon van de pupil. Zo rust op de toeziende voogd de verplichting om de vrederechter in kennis te stellen van de tekortkomingen en onregelmatigheden van de voogd. Voorts vertegenwoordigt hij de minderjarige indien de belangen van deze laatste in strijd zouden zijn met die van de voogd en doet hij een nieuwe voogd benoemen wanneer de voogdij openvalt.

Een andere belangrijke nieuwigheid is het onverplicht karakter van de voogdij (en de toeziende voogdij). Krachtens de oude voogdijregeling waren zowel de voogd als de toeziende voogd verplicht hun opdracht te aanvaarden. Dit is niet langer het geval. De wetgever oordeelde dat de gedwongen voogdij zelden de belangen van de minderjarige dient. De vrederechter moet zich voortaan verzekeren van het feit dat de voogd zijn opdracht aanvaardt. Ingeval niemand de voogdij aanvaardt, wordt ze uitgeoefend door het O.C.M.W.

Tot slot dient ook nog gewezen te worden op de verhoogde aandacht voor de persoon van de minderjarige. Deze wordt veel nauwer betrokken bij de inrichting van de voogdij. Dit blijkt vooral uit de verplichting van de vrederechter om de minderjarige van 12 jaar of ouder te horen vooraleer wordt overgegaan tot de homologatie van de aanwijzing van de voogd of voorafgaand aan de benoeming van de voogd. Ook ingeval de vrederechter beslist over een aantal financiële aspecten van de uitoefening van de voogdij, moet de minderjarige van 15 of ouder worden gehoord. In het Gerechtelijk Wetboek wordt een nieuwe bepaling ingevoerd die de vrederechter oplegt om in voogdizaken de minderjarige op te roepen om hem te horen. In procedures die de persoon van de minderjarige aangaan, bestaat de oproepingsplicht ten aanzien van de minderjarige van 12 jaar of ouder. In procedures betreffende zijn goederen, moet de minderjarige worden opgeroepen vanaf de leeftijd van 15 jaar.

Isabelle VAN DER STRAETE,
Assistent K.U.Leuven,
Instituut voor Sociaal Recht

Rechtspraak

Selectie: J. SMETS

Arrest Arbitragehof nr. 118/2001 van 3 oktober 2001

Voorzitter: dhr. Boel
Rechtverslaggevers: dhr. Bossuyt en dhr. Henneuse

Advocaten: Mrs. Gryson, Reniers en Vanhulst

Jeugdbescherming – Verkeersmisdrijven – Art. 36bis Jeugdbeschermingswet – Politierechtbank – Uitsluiting mogelijkheid rechtstreekse dagvaarding door burgerlijke partij – Gelijkheidsbeginsel.

(...)

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij vonnis van 26 juni 2000 in zake het openbaar ministerie tegen M. Brendonck en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 28 juni 2000, heeft de Politierechtbank te Brugge de volgende prejudiciële vraag gesteld:

“Schenkt de bepaling van artikel 36bis van de Jeugdbeschermingswet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het impliceert dat enkel het openbaar ministerie en niet de burgerlijke partij de op het ogenblik van de feiten strafrechtelijk minderjarige persoon ouder dan 16 jaar en jonger dan 18 jaar kan dagvaarden voor de politierechtbank wegens overtreding van:

1. de bepalingen [van] de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer,
2. de artikelen 418, 419 en 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een overtreding van de onder punt 1 bedoelde wetten en verordeningen, terwijl krachtens artikel 145 van het Strafwetboek [lees : Wetboek van Strafvordering] de burgerlijke partij op gelijke voet met het openbaar ministerie steeds de meerderjarige betichte rechtstreeks kan dagvaarden voor diezelfde inbreuken?”

(...)

Wat de grond van de zaak betreft

B.2.1. Artikel 36bis van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming (hierna genoemd ‘Jeugdbeschermingswet’) bepaalt:

“In afwijking van artikel 36, 4° en behoudens samenhang met vervolgingen wegens andere misdrijven dan die hieronder bepaald, nemen de gerechtshoven, bevoegd op grond van het gemeene recht, kennis van de vorderingen van het openbaar ministerie jegens personen ouder dan zestien jaar en beneden achttien jaar op het ogenblik van de feiten, vervolgd wegens overtreding van:

1° de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer;

2° de artikelen 418, 419 en 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een

overtreding van de onder 1° bedoelde wetten en verordeningen;

3° de Wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

[...]”.

Artikel 145 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt:

“Dagvaardingen wegens overtreding of wegens wanbedrijf dat tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoort, geschieden op verzoek van het openbaar ministerie of van de burgerlijke partij.”

B.2.2. Geen enkele wetbepaling kent het recht toe aan de persoon die zich benadeeld acht door daden die volgens hem een overtreding zijn van de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer, om een minderjarige die meer dan 16 jaar en minder dan volle 18 jaar oud was op het ogenblik van de feiten, rechtstreeks voor de bevoegde gerechtshoven te dagvaarden wegens overtreding van de voormelde bepalingen.

B.3. De prejudiciële vraag strekt ertoe van het Hof te vernemen of artikel 36bis van de Jeugdbeschermingswet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat enkel het openbaar ministerie en niet de burgerlijke partij een persoon die op het ogenblik van de feiten ouder dan 16 jaar en jonger dan 18 jaar is, kan dagvaarden voor de politierechtbank wegens de in die bepaling vermelde overtredingen, terwijl krachtens artikel 145 van het Wetboek van Strafvordering de burgerlijke partij op gelijke voet met het openbaar ministerie de meerderjarige betichte rechtstreeks kan dagvaarden voor diezelfde inbreuken.

B.4. Volgens de parlementaire voorbereiding van artikel 36bis van de Jeugdbeschermingswet strekt het onttrekken van de verkeersovertredingen aan de bevoegdheid van de jeugdrechtbanken ertoe de organen die met de bescherming van de jeugd zijn belast, doeltreffender te laten functioneren.

De wijziging van de Jeugdbeschermingswet door de Wet van 9 mei 1972 was noodzakelijk geworden, doordat bij overtredingen inzake het wegverkeer waarbij minderjarigen tussen 16 jaar en 18 jaar waren betrokken, werd vastgesteld dat het “meestal wanbedrijven betreft, welke de jeugdrechtbanken eerst uit handen kunnen geven na een sociaal en een medisch-psychologisch onderzoek. Dergelijke onderzoeken verhinderen het snel uit handen geven van de zaken.

Bij de jeugdige overtreders wordt dan ook de indruk gewekt dat zij een feitelijke straffeloosheid genieten (200 vervolgingen in één jaar op de 32 000 gevallen). Het is dan ook nodig dat de betrokkenen niet voor de jeugdrechtbanken, maar voor de gewone rechtbanken worden gebracht" (*Parl. St. Kamer 1969-1970, nr. 756/2, p. 2*).

De wetswijziging was derhalve ingegeven door de bekommernis om zowel de goede werking van de jeugdgerichten te verzekeren als de straffeloosheid van inbreuken op de Wegverkeerswet door minderjarigen tegen te gaan.

B.5. In tegenstelling tot de regeling vervat in artikel 145 van het Wetboek van Strafvordering kan evenwel enkel het openbaar ministerie en niet de burgerlijke partij de betrokken minderjarige dagvaardden voor de bevoegde rechtbank.

Om die redenen,
het Hof
zegt voor recht:

Artikel 36*bis* van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in zoverre het bepaalt dat enkel het openbaar ministerie en niet de burgerlijke partij een persoon die op het ogenblik van de feiten meer dan 16 jaar en minder dan 18 jaar oud was, rechtstreeks kan dagvaardden voor de bevoegde rechter wegens overtreding van de in dat artikel vermelde bepalingen.

Advies Raad van State, afdeling wetgeving, nr. 32.467/VR van 9 november 2001

Zetel: de hh. Kreins, kamervoorzitter, Albrecht, Lemmens, Liénardy, Smets en Jaumotte, staatsraden, Delpérée, Cousy, Spruyt en Glansdorff, assessoren

Auditoraat: mevr. Vandernacht en dhr. Pas, auditteurs

Coördinatiebureau: dhr. Van Calenbergh en mevr. Bolly, adjunct-referendarissen

Jeugdbescherming – Bevoegdheidsverdeling Staat/Gemeenschappen – Jeugdsanctierecht/herstelrecht/Voorlopige hechtenis minderjarigen

VOORAFGAANDE OPMERKING

1. Met een brief van 30 oktober 2001 vraagt de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de afdeling wetgeving van de Raad van State om binnen een termijn van niet meer dan acht dagen advies uit te brengen over de tekst van een voorstel van wet tot wijziging van de Wet van 8 april 1965 betreffende de

jeugdbescherming,⁵ alsook over vier amendementen op dat voorstel van wet,⁶ met toepassing van artikel 85*bis* van de Gecoördineerde Wetten op de Raad van State.

Luidens die bepaling onderzoekt de afdeling wetgeving, die beraadslaagt in verenigde kamers, alleen de problemen in verband met de onderscheiden bevoegdheid van de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten, die de ontworpen teksten doen rijzen.

Hoewel de teksten die aldus aan de afdeling wetgeving worden voorgelegd, andere belangrijke vragen doen rijzen, worden deze in dit advies niet behandeld, gelet op het gegeven dat de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers toepassing van het voormelde artikel 85*bis* heeft gevraagd.

STREKKING VAN HET WETSVORSTEL EN DE AMENDEMENTEN

2. Het om advies voorgelegde voorstel van wet heeft een drievoudig voorwerp.

2.1. Eerstens beoogt het voorstel aan de strafgerichten de bevoegdheid te verlenen een bij hen aanhangig gemaakt dossier van een strafrechtelijk meerderjarige die op het ogenblik van de berechting de leeftijd van twintig jaar niet heeft bereikt en voorheen nog niet definitief strafrechtelijk werd veroordeeld, onder bepaalde voorwaarden bij een gemotiveerde beslissing uit handen te geven en naar het openbaar ministerie door te verwijzen met het oog op het instellen van een vordering voor de jeugdrechtbank tot het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel, wanneer een vervolging voor de strafrechtbanken niet wenselijk wordt geacht (art. 2).

2.2. Tweedens beoogt het voorstel artikel 37 § 2, 4° van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming aan te vullen teneinde aan de jeugdrechtbank de mogelijkheid te bieden de betrokken jongere die een misdrijf omschreven feit heeft gepleegd te plaatsen in een beveiligde leefgroep van een gesloten opvoedingsafdeling, georganiseerd door de gemeenschappen. Die maatregel zou kunnen worden genomen wanneer de betrokken jongere "een reëel en acuut gevaar uitmaakt voor de veiligheid van de samenleving" (art. 3, A) en B)).

2.3. Ten slotte beoogt het voorstel de invoering van een nieuwe maatregel "gericht op het herstel van de schade aangericht aan het slachtoffer

5. *Parl. St. Kamer 2000-2001, nr. 942/1-2.*

6. *Parl. St. Kamer 2000-2001, nr. 942/3.*